

Studia Biblica Slovaca

Ročník 1

2009

Číslo 1

Katolícke biblické dielo

Studia Biblica Slovaca je časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Vydáva Katolícke biblické dielo, Svit, s cirkevným schválením.

Imprimatur: Mons. František Tondra, spišský diecézny biskup, č. 1-06 zo dňa 3. 1. 2006

Nihil obstat: Anton Tyrol

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) - Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) - Pavol FARKAŠ (Nitra) - Peter FEDOR (Prešov) - Juraj Feník (Drienov) - Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ (Ružomberok) - Róbert JÁGER (Prešov) - Jozef JANČOVIČ (Bratislava) - Róbert LAPKO (Košice) - Milan SOVA (Bratislava) - Peter ŠOLTĚS (Oestrich-Winkel, D) - Jozef TIŇO (Bratislava) - František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) - Pavol VILHAN (Roma, I) - Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Jazyková úprava: Elena Slaná

Zalamovanie: redakcia

Na príprave publikácie sa podieľali aj Mária Mihulcová, Zuzana Škrinárová, Martin Kňazek

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Blažej Štrba, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 22 42, fax: (+421) 048/418 22 08, studiabiblica@xaver.sk, www.biblica.sk,

František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, f.trstensky@centrum.sk.

Príspevky sa požadujú tak v elektronickej podobe (disketou alebo pripojeným dokumentom e-mailu, podľa možnosti v Microsoft Word formáte s typom písma Times New Roman), ako aj vo vytlačenej forme (A4, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné typy písma pre hebrejštinu a gréčtinu ako v BibleWorks, tak upresniť aké. Príspevok typu článok alebo poznámka musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov, jeho anglickou verzou a zoznamom bibliografie. Nevyžiadané exempláre sa späť neposielajú. Redakcia si vyhradzuje právo na jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov.

Objednávku posielat' na Katolícke biblické dielo alebo na adresu redakcie.

Bankové konto: 400827 4864, IBAN: SK28 7500 0000 0040 0827 4864.

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

Studia Biblica Slovaca

© 2009 by Katolícke biblické dielo, Svit

Katolícke biblické dielo, Jilemnického 32/A, 059 21 Svit (Slovakia), www.kbd.sk

Tlač: Publica, publica@centrum.sk

Printed in Slovakia

ISSN 1338-0141

aj hebrejských textoch, pričom *razor sharp* jasné oddelenie termínov v obidvoch jazykoch, viac ešte v neoasýrčine, nie je možné. Preto aj toto skúmanie a jeho výsledky majú slúžiť skôr ako orientácia v „džungli“ textov s veľkou lexematickou a syntagmatickou varietou.

Peter JUHÁS
juhaspeter@hotmail.com

Zásnuby a svadba u ortodoxných židov na Slovensku

Ponúkaná bakalárska práca² predstavuje snahu o ucelenejší pohľad na zásnuby a svadbu u slovenských ortodoxných židov v období pred prvou svetovou vojnou. Práca bola písaná pod vedením doc. ThDr. Jozefa Trstenského, PhD. na Katedre religionistiky a náboženskej výchovy KU a konzultovaná s košickým rabínom Jozefom Steinerom, za čo im patrí moje poďakovanie.

Práca sa snaží zosumarizovať a vysvetliť každý z krokov zásnub a svadby a poukázať na ich náboženskú symboliku, hĺbku a krásu v prežívaní tohto dôležitého životného obdobia a rozhodnutia dvoch mladých ľudí v slovenskej ortodoxnej židovskej rodine (tzn. *aškenázskeho* typu) pred 1. svetovou vojnou. Pre spomínané obdobie som sa rozhodla z týchto dôvodov: v tom čase bolo na Slovensku ešte viac svadiieb než pohrebov a tiež preto, že ešte žijú jeho nemnohí pamätníci...

Práca bola realizovaná formou meta-analýzy – zoskupením čím väčšieho počtu dostupných informácií o danej problematike a ich následnej analýze a komparácii s miestnymi zvykmi slovenských ortodoxných židov (tu konkrétne bardejovských).

Predkladaná bakalárska práca pozostáva z piatich kapitol: Mladosť, Zásnuby, Svadba, *Levirátske* manželstvo a Rozvod. V prvej kapitole opisujem zvyky pri narodení, obrad obriezky, tzv. *brit mila*, náboženské vzdelávanie detí, ich dospievanie, náboženskú dospelosť – napr. tzv. obrad *bar micva*. Za povšimnutie v *judaizme* stojí dôraz na rodinu ako „malú svätyňu“ a na otca – „kňaza“ v nej; veľmi skoré a kvalitné vzdelávanie detí v škole (*cheder*) od 5. roku života i cieleňé vedenie detí k náboženskej zodpovednosti za seba samého,

² Bakalárska práca LAŠOVÁ, Monika: *Zásnuby a svadba u ortodoxných Židov na Slovensku*. Katolícka univerzita v Ružomberku. Filozofická fakulta, Katedra religionistiky a náboženskej výchovy. [Bakalárska práca]. Školiteľ práce: doc. ThDr. Jozef Trstenský, PhD. Dátum ukončenia práce: 17.3.2009. 49 s., bola ocenená cenou rektora KU v Ružomberku, v akad. roku 2008/2009. Pozn. redakcie.

a to už od 12. roku. Obsahom druhej kapitoly sú spôsoby hľadania vhodného židovského partnera (od osoby „dohadzovača“ až po tie dnešné – virtuálne) s vlastnosťami vhodnými pre manželstvo podporené radami rodiny, priateľov. Tiež uvádzam „desatoro chodenia spolu“ od rabína Simcha Feuermana a samotný obrad zásnub. Úlohou tretej kapitoly je predstavenie jednotlivých krokov svadobného obradu s ich bohatou symbolikou. Rovnako vyzdvihnutie povinnosti predmanželskej zmluvy a jej následné uľahčenie života po predčasnej smrti manžela (či po rozvoде) dnes oceňujú aj nežidia. Príkladná pre nás kresťanov je všemožná pomoc medzi židmi, ich držanie pospolu a národná uvedomelosť (napr. spomienka na trpiacich židov v diaspóre počas svadobného obradu, či to, že rozvod je viac než len osobná, rodinná tragédia – je tragédiou celého národa). Pokojné harmonické manželstvo a radosť z početného potomstva – to všetko by mohlo byť nanovo inšpiráciou aj pre našu modernú spoločnosť, ktorá pociťuje krízu manželského zväzku, otcovstva a denne zápasí so zástancami interrupcií a eutanázie. A práve spomínané sa stávajú klincom do truhly demografického regresu. Štvrtá kapitola je poukázaním na možnosť švagrovského (*levirátskeho*) manželstva i na spôsob, ako sa mu vyhnúť skrze obrad vyzutia (*chalice*). Posledná kapitola je zhrnutím podmienok rozvodu a židovského pohľadu naň. Zároveň je však snahou o vyzdvihnutie ideálneho harmonického manželstva podľa učenia *Tóry*.

Pri písaní práce som informácie porovnávala i čerpala hlavne z anglických internetových stránok židovských ortodoxných organizácií, z ich článkov od rabínov (napr. M. Dushinsky, M. Becher, S. Feuerman a pod.), ktorých tieto webové stránky uvádzajú ako hodnoverné zdroje. V práci som sa však pridžala prednostne českého rabína Michaela Dushinského a manželky benátskeho rabína Enrici Orvieto Richettiovej a jej knihy *La sposa e lo sposo: Il matrimonio nella tradizione ebraica* [Nevesta a ženich – Manželstvo v hebrejskej tradícii]. Nejasnosti v hebrejskej terminológii a odlišnosti ohľadom miestnych zvykov na Slovensku, (t. j. v diaspóre), boli konzultované s košickým rabínom Jozefom Steinerom a predsedami Židovských náboženských obcí.

Mojím cieľom nebolo analyzovať všetky otázky týkajúce sa danej témy (napr. detailný prehľad sobášneho obradu s kompletným znením hebrejských modlitieb a spevov; práva a povinnosti manželov – žida/ židovky a pod.). Skôr ide o zhrnutie a vyloženie aspektov, ktoré sú z môjho pohľadu najzaujímavejšie a nenašla som ich zatiaľ súhrnne spracované na slovenskom knižnom trhu (napr. jednotlivé kroky ortodoxnej svadby, ich duchovná symbolika, preklady manželskej /i výročnej/ zmluvy *ketuby* do slovenčiny a pod.). Z toho dôvodu nepostrádateľnou zložkou práce sú aj prílohy – bohatá obrazová príloha, manželské zmluvy *ketuby* a ich slovenský preklad; prehľadné tabuľky – podrobná schéma jednotlivých krokov židovských zásnub a svadby a pod.

Práca je určená pre širokú laickú verejnosť, ale poznatky z nej by mohli rovnako využiť aj študenti teológie, náboženskej výchovy a religionistiky. Takto

získané informácie môžu byť aplikované aj v súčasnej pastorácii (katechézy a kázne), pri vysvetľovaní Starého a Nového zákona, vyučovaní *judaizmu* či oživovaní a ozvlášťňovaní inak dobre známych biblických príbehov.

Keďže kresťania a židia majú také veľké spoločné duchovné dedičstvo, treba napomáhať a odporúčať ich vzájomné poznanie a oboplnú úctu, čo možno docieľiť najmä biblickými a teologickými štúdiami a bratským dialógom.³

Monika LAŠOVÁ

³ Porov. RICHER, E.: *Náš starší brat Izrael*. Bratislava : Vydavateľstvo Serafín, 1997, 6.

Contents

Blázej ŠTRBA

Preface	1-3
---------------	-----

Treaties

Daniel SLIVKA

Biblical hermeneutics	4-22
-----------------------------	------

János KARAFFA

Judgement and suffering of the prophet Jeremiah and their relation to the songs of the <i>Ebed Yahweh</i>	23-31
---	-------

Peter ŠOLTÉS

The process of relecture in the Gospel of John	32-50
--	-------

Notes

Milan SOVA

The mighty Pharaoh's hand (Exod 3:19)	51-54
---	-------

Reflections

Frédéric MANN'S OFM

Inexhaustible richness of the Word of God	55-72
---	-------

Anton TYROL

Spiritual actualization of Paul's message	73-82
---	-------

Abstracts and reviews	83-91
------------------------------------	-------

Communications and references	92-104
--	--------

Obsah

Blážej ŠTRBA

Predslov1-3

Štúdie

Daniel SLIVKA

Biblická hermeneutika4-20

János KARAFFA

Súd a utrpenie proroka Jeremiáša a ich vzťah k piesňam *ebed yhwh* .21-31

Peter ŠOLTÉS

Proces „relektúry“ v Jánovom evanjeliu32-50

Poznámky

Milan SOVA

Mocná ruka faraóna (Ex 3,19)51-54

Reflexie

Frédéric MANNS OFM

Nevyčerpatel'né bohatstvo Božieho slova. Úvaha o zmysle Biskupskej synody v roku 200855-72

Anton TYROL

Spirituálna aktualizácia Pavlovho posolstva73-82

Abstrakty a recenzie83-91

Oznamy92-104